

GRENZELOOS LITERATUURONDERWIJS

Ten geleide

Het literatuuronderwijs in het voortgezet onderwijs mag zich de laatste jaren verheugen in een groeiende belangstelling. Er wordt vakdidactisch onderzoek naar gedaan, de website Lezenvoordelijst.nl is een groot succes, en nogal wat docenten leverden de afgelopen jaren spontaan bijdragen voor *Levende Talen Magazine* aan waarin ze enthousiast gewag doen van succesvolle lessen, over Franz Kafka bij autistische leerlingen, over literatuur en film, over hertalen, of over het betekenisvol schrijven van recensies. In het publieke debat over eenentwintigste-eeuws onderwijs wordt het belang van persoonlijke ontplooiing steeds meer benadrukt. Literatuuronderwijs kan daarbij een belangrijke rol vervullen.

Het moet zich dan wel bevrijden uit de knellende banden van de marginale ‘verplichte leeslijst’, het bloedeloze boekverslag en de geïsoleerde, demotiverende behandeling van het literaire begrippenapparaat aan

de hand van tekstfragmenten met vragen. Het literatuuronderwijs moet weer ‘grenzeloos’ worden, om voor leerlingen andere werelden en de blik op een verre horizon te ontsluiten. Het ligt dan voor de hand om zowel de landsgrenzen als de grenzen van het vak over te steken.

Dit nummer van LTM biedt over het thema ‘Grenzeloos literatuuronderwijs’ vier artikelen en een bijdrage in de rubriek Praktijk. De eerste twee hoofdartikelen en de rubrieksbijdrage gaan over vormen van geïntegreerd literatuuronderwijs (glo). Dat beleefde door stimulansen in de regelgeving een hoogtepunt vanaf de invoering van de tweede fase havo en vwo in 1998–1999, maar die golf ebde weg nadat met de herziene tweede fase in 2007 de scholen veel vrijheid terugkregen. Maar op een klein aantal scholen weerstonden talentdocenten de verleiding om op de oude, vertrouwde paden terug te keren en gingen door met glo. Sommige scholen gaan in hun curriculum zelfs nog een stapje verder en zetten wereldliteratuur op het menu.

Martijn Koek en Isabel Maas van het Keizer Karel College in Amstelveen vertellen hoe ze tegen alle waar-

schijnlijkheid in leerlingen aan het lezen en zelfs deels enthousiast kregen door ze een vuistdikke Japanse roman in vertaling te laten lezen: *Kafka op het strand* van Haruki Murakami.

In het tweede artikel doen Jorine Helmers, Aniek Phaff en Geert van Rooijen verslag van hun ervaringen met glo aan het College De Heemlanden in Houten. Het is niet allemaal rozengeur en maneschijn, maar onder de streep loont de inspanning door de positieve effecten van één vak Literatuur in plaats van de versnippering over de talenvakken.

In de bijdrage in de rubriek Praktijk op pagina 44–47 geeft Kim Sickmann, op basis van een onderzoek dat ze in 2016 deed voor haar masterscriptie, een overzicht van verschillende vormen van glo aan vijf scholen. Ze bericht over gestrande ondernemingen, maar ook over successen, en ze sluit haar analyse af met een drietal belangrijke ingrediënten voor een geslaagde integratie.

In het derde hoofdartikel, van Jochem Riesthuis, wordt het perspectief verlegd naar schijnbaar exotische oorden overzee, waar literatuur vandaan blijkt te komen

over thema’s die heel herkenbaar zijn voor jongvolwassen lezers. Riesthuis introduceert voorbeelden uit de Engelstalige Caribische literatuur met suggesties voor onderwerpen en vragen die reacties van leerlingen kunnen uitlokken.

Het vierde hoofdartikel ten slotte van Marianne Hermans pakt een heikel probleem bij de kop: hoe breng je als docent multiculturele romans in de klas zonder in clichés te vervallen en stereotypes te bevestigen? Ze attendeert op een aantal Nederlands-, Duits-, Frans- en Engelstalige titels en doet suggesties voor mogelijke benaderingen, niet vanuit de oppervlakkige waarneming van een vreemde, exotische cultuur, maar vanuit de thema’s die iedere opgroeiende jongere bezighouden en aanspreken.

We hopen met dit themanummer grensoverschrijdend gedrag in het literatuuronderwijs te bevorderen. ■

Erik Kwakernaak, Nihayra Leona & Clary Ravesloot (thema-redactie)